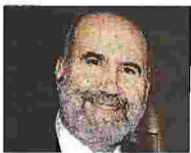

Μνήμη Δημήτρη Ευρυγένη

ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΪΣΗ
καθηγητή Νομικής ΑΠΘ,
μέλους της Διοικούσας Επιτροπής
του Διεθνούς Πανεπιστημίου

Ακόμη και σήμερα, είκοσι επτά περίπου χρόνια μετά την αδόκητη εκδημία του Δημήτρη Ευρυγένη, στις 27 Ιανουαρίου του 1986, χάσκει μπροστά μας ένα κενό κομμένο στο μέγεθος της απουσίας του. Γιατί;

Το φαινόμενο «Δημήτρης Ευρυγένης» θα μπορούσε να προσεγγιστεί -όχι όμως να προσπελαστεί- με ένα τριμερές ερμηνευτικό σχήμα, πρώτο σκέλος του οποίου αποτελεί η προσωπικότητά του, δεύτερο τα πεπραγμένα της σύντομης μα εξαιρετικά μεστής ζωής του, και τρίτο εκείνο που σκιαγραφεί την καθαρά επιστημονική του δραστηριότητα.

1. Πιστεύω ότι το κυρίαρχο στοιχείο της ψυχοπνευματικής προσωπικότητας του Δ. Ευρυγένη υπήρξε ο ανθρωπισμός του. Αγαπούσε βαθιά και ανυπόκριτα τον άνθρωπο. Γι' αυτόν πάσχιζε με το διδακτικό, επιστημονικό και πολιτικό του έργο. Για την υπεράσπιση του ανθρώπου εκπόνησε τις εμπεριστατωμένες μελέτες του περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από αγάπη προς τους φοιτητές δίδαξε για τριάντα περίπου χρόνια στη Νομική Σχολή Θεσσαλονίκης, μα και στο εξωτερικό, με απaráμιλλη μεθοδικότητα και μεταδοτικότητα. Στη διάθεσή του να αγκαλιάσει κάθε άνθρωπο, Έλληνα και αλλοδαπό, ο Δ. Ευρυγένης υπήρξε αληθινός διεθνιστής. Ο διεθνικός χαρακτήρας διατρέχει όλο του το έργο.

Ο Δ. Ευρυγένης αφιέρωσε με ειλικρινή αλtruισμό ένα όχι ευκαταφρόνητο μέρος του πολύτιμου χρόνου του σε μεγάλο αριθμό νέων επιστημόνων που προσέφυγαν στις γνώσεις του και στην αρωγή του. Ήταν σεμνός, χαλκέντερος, επίμονος και αποτελεσματικός. Ενημερωνόταν διαρκώς για τις νέες ερευνητικές τάσεις στη διεθνή νομική επιστήμη και παρακολουθούσε συστηματικά τις εξελίξεις στη διεθνή οικονομία και την πολιτική.

Εμφανέστατη ήταν, σε όποιον τον προσέγγιζε, η ευγένεια του χαρακτήρα του. Απαύγαζε στην έκφραση του προσώπου του, στη φωτεινότητα των ματιών του, στις κομψές κινήσεις του, στο απαράμιλλο ύφος του προφορικού και γραπτού του λόγου. Όπως όλοι οι πραγματικά με-

γάλοι, υπήρξε επιεικής και ανεξίκακος. Ανέγγιχτος από την κακία και το φθόνο επιδιόταν συστηματικά και δημιουργικά στο έργο του. Φιλοσοφικά καταρτισμένος, με στέρεα νομική αλλά και ουμανιστική παιδεία, μπορούσε να βλέπει τα ανθρώπινα πράγματα στις πραγματικές τους διαστάσεις.

Ο Δ. Ευρυγένης δεν ήταν μόνο ένας διαπρεπής και έγκριτος νομικός, αλλά και ένας από τους λίγους πραγματικά μεγάλους στιλίστες της νομικής γλώσσας. Τα γραπτά του κείμενα είναι συνθετιμένα σαν νομικές συμφωνίες, σονάτες και πρελούδια. Έχουν εκτός από τη διεθνώς αναγνωρισμένη δογματική τους αξία και

ρατικά από τις αρχές της δεκαετίας του '70 μονάδα έρευνας των προβλημάτων της ηλεκτρονικής επεξεργασίας του δικαίου, ανήκει πρωτίστως το Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου. Ενα Κέντρο νομικών ερευνών και τεκμηρίωσης του κοινοτικού δικαίου στην πρωτεύουσα των προσφύγων, που υπήρξε κυριολεκτικά από τη σύλληψη της ιδέας της δημιουργίας του μέχρι την υλοποίηση του οράματος έργο δικό του και των στενών συνεργατών του. Το υπηρέτησε ως γραμματέας του και ως διευθυντής του επί 7 συναπτά χρόνια. Δεν είχε πάντως την χαρά να το δει εν ζωή αρχιτεκτονικά αποπερατωμένο.

Ο Δ. Ευρυγένης

ένα στοιχείο αισθητικής και φρεσκάδας που τους χαρίζει διαχρονικότητα. Τα κατατάσσω στα αρτιότερα κείμενα του νεοελληνικού νομικού δημοτικού λόγου, στα οποία αξίζει να εντυφλήσει κάθε νομικός. Έργα ανάλαφρα, χωρίς εκζήτηση, χωρίς ψιμύθια, μεστά, δομημένα ως καθολικά έργα νομικής παιδείας, δικαιοσυγκριτικής μεθόδου, πρωτότυπης σκέψης και γλωσσικής αρτιότητας.

2. Στα πεπραγμένα της ζωής του Δ. Ευρυγένη, πέρα από το Σπουδαστήριο Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, στους κόλπους του οποίου συγκρότησε διο-

Σε συνεργασία με το Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης ο Δ. Ευρυγένης ίδρυσε και την Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, που ξεπέρασε ήδη τα 30 χρόνια κυκλοφορίας. Ιδιαίτερα πρέπει να εξαρθεί η νομική αρωγή του Δ. Ευρυγένη κατά τις διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Διετέλεσε γενικός γραμματέας του (τότε) υπουργείου Βορείου Ελλάδος στην υπηρεσιακή κυβέρνηση του 1967 και είχε αντιδικτατορική δράση με τη Δημοκρατική Αμυνα στη Θεσσαλονίκη, που οδήγησε στη σύλληψη, φυλάκιση και εξορία του το 1968. Ήταν ο πρώτος

πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και ειδικότερα της τρίτης Νομικής Σχολής της Χώρας.

Στα 1974-1975 υπήρξε υφυπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και στα 1974-1977 βουλευτής Επικρατείας. Σημαντικό έργο επιτέλεσε και ως δικαστής στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπου συνέβαλε αποφασιστικά στη νομολογία του, καθώς επίσης και ως μέλος του Διαρκούς Διαιτητικού Δικαστηρίου της Χάγης. Ήταν επίσης μέλος της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων. Διετέλεσε βουλευτής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 1984, όπου, ως μέλος της εξεταστικής επιτροπής για την άνοδο του φασισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη, συνέταξε το Δεκέμβρη του 1985 την Έκθεση για τα αποτελέσματα των εργασιών της. Η «Διακήρυξη κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας» διατηρεί την κρισιμότητα και την επικαιρότητά της καθολικά και στις μέρες μας.

3. Ως νομικός ο Δ. Ευρυγένης ξεκίνησε από το δόγμα του Αστικού Δικαίου. Αυτό τον συνόδευσε και στις ακόλουθες βαθιές διεισδύσεις του στο επιστημονικό πεδίο του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, του Δικαίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, του Δικαίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Συγκριτικού Δικαίου, του Δικαίου των Διεθνών Συναλλαγών και των Διεθνών Οικονομικών Οργανώσεων, και άλλων κλάδων στα γνωστικά πεδία των οποίων συνέβαλε με βαρυσήμαντα μελετήματα. Δίδαξε στο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, στην Ακαδημία διεθνούς δικαίου της Χάγης, στη Διεθνή Σχολή συγκριτικού δικαίου, στο Διεθνές Κέντρο μελετών και ερευνών ευρωπαϊκού δικαίου, και έδωσε διαλέξεις στα πανεπιστήμια του Βερολίνου, του Οχάιο, στη Γάνδη, στο Παρίσι, στη Βασιλεία, στην Περούτζια, στις Βρυξέλλες και αλλού. Έκανε πολλές εισηγήσεις σε Διεθνή Συνέδρια για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Απήλαυσε για όλα αυτά, εν ζωή, διεθνή αναγνώριση που συνεχίζεται, όσον αφορά την προσωπικότητα και το έργο του, αδιάπτωτη μέχρι σήμερα.

Αξιοπίστος και αξιόμαχος άγγελος της ελληνικής νομικής επιστήμης και παιδείας διεθνώς, ο Δ. Ευρυγένης υπήρξε και συνεχίζει να είναι η ιδεώδης έκφραση του στοχαζόμενου, κριτικού, ανθρωπιστή, οργανωτικού και αποτελεσματικού δημοκρατικού νομικού. Υπέρμαχος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Έλληνας, Ευρωπαίος, και διεθνιστής, ο Δ. Ευρυγένης ενοικεί στη γνωστική συνείδησή μου ως ιδανικός Πολίτης της Ανοικτής Κοινωνίας.